

Η Αναξυρίς (παντελόνη) είναι γυναικεία εφεύρεση

Έρευνα και επιμέλεια :
Δημήτρης Συμεωνίδης JP

Η ιστορία του είναι μακρά, ξεκινάει από τα αρχαία χρόνια. Η πρώτες απεικονίσεις βρέθηκαν σε ελληνικούς αμφορείς του 5ου αιώνα π.Χ., όπου βλέπουμε τη Μήδεια, την πριγκίπισσα της αρχαίας Κολχίδας (σημερινή Γεωργία) και ερωμένη του γνωστού Αργοναύτη Ιάσωνα, να φορά παντελόνη και πουκάμισο με μακριά μανίκια.

Σύμφωνα με την ιστορία του Ελλάνικου (5ος αιώνας π.Χ.), η επινόηση του παντελονιού αποδίδεται σε τρεις θρυλικές Ασσύριες βασίλισσες των Περσών: στην Άτοσσα, τη Ροδόγυνη και τη Σεμίραμις. Αυτές φαίνεται να σχεδίασαν το συγκεκριμένο ρούχο, το οποίο φορούσαν άντρες και γυναίκες ανεξαιρέτως. Μάλιστα, σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε να καλύπτονται οι φυσικές διαφορές μεταξύ αντρών και γυναικών. Η περιβολή αυτή, που ήταν κατάλληλη για τοξότες και ιππείς, υιοθετήθηκε επίσης από τους νομαδικούς λαούς. Ο πρακτικός σκοπός του σχεδιασμού του παντελονιού ήταν η προστασία από τα στοιχεία της φύσης, η μείωση των εκδορών και της τριβής· καθώς και στις δύο περιπτώσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, τα άτομα περνούσαν τον περισσότερο χρόνο έφιπποι/ες. Παρόμοια περιβολή φορούσαν οι βαρβαρικές φυλές, που κινούνταν στην ευρύτερη περιοχή της Βορειοδυτικής Κίνας.

Σύμφωνα με τους Έλληνες συγγραφείς (Ηρόδοτος και Αρριανός), οι Σκύθες, οι Κέλτες, οι Πέρσες, οι Φρύγες και άλλοι λαοί προτιμούσαν τη συγκεκριμένη περιβολή· οι Έλληνες ήταν κυριολεκτικά περικυκλωμένοι από ανθρώπους που φορούσαν παντελόνια.

Τι κοινό είχαν μεταξύ τους αυτοί οι λαοί; Επικρατούσε ισότητα μεταξύ των δύο φύλων μέσα στις κοινωνίες που είχαν «χτίσει».

Στον αντίποδα, λοιπόν, βρίσκονταν οι αρχαίοι Έλληνες και Ρωμαίοι, που έβρισκαν το παντελόνη γελοίο και «θνηλοπρεπές», και προτιμούσαν το κοντό με πτυχώσεις χιτώνα, χωρίς μανίκια. Οι δε γυναίκες φορούσαν στρώσεις από το ίδιο ύφασμα στο ύψος του αστραγάλου. Στα τέλη του 14ου αιώνα μ.Χ. αναπτύχθηκε ένα νέο είδος παντελονιού, πιο στενό που κάλυπτε και τα πόδια· το φορούσαν οι ιππότες κάτω από την πανοπλία. Το 1500 μ.Χ. οι αναλογίες άλλαξαν, το παντελόνη έγινε πιο ογκώδες και έμοιαζε με μπαλόνη. Σταδιακά το παντελόνη απέκτησε πιο στενή ίσια γραμμή και το φορούσαν οι άνθρωποι που ανήκαν στην εργατική τάξη. Κυρίως κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα το παντελόνη θεωρήθηκε ως ένα ρούχο που μπορεί να φορεθεί στην καθημερινότητα μόνο από τους άντρες.

Πρόελευση της λέξης Παντελόνη

Το Pantaloon (είδος καλσόν, παντελόνη) προέρχεται από το γαλλικό pantalon από το όνομα του Pantaleone ήρωα

Αμαζόνα με παντελόνη και ασπίδα, αττικό αλάβαστρο, περίπου 470 π.χ., Βρετανικό Μουσείο

της *comedia dell'arte* (16ος αιώνας), ο οποίος συνήθιζε να φοράει τέτοια παντελόνια. Το όνομα Πανταλέων είναι ελληνικό και σημαίνει «πάντα λιοντάρι, σε όλα τα πράγματα σαν λιοντάρι» [Πάντα- (πάντα, όλα τα πράγματα) + -λέων (λιοντάρι)].

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΠΟΛΕΜΙΚΟΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΙΑΙ.

Anonymi Paradoxographi: Tractatus de mulieribus

Αρχαίον Κείμενον

Ἄτοσσα. Ταύτην φησὶν Ἐλλάνικος ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἀριάσπου ὡς ἄρρενα τραφεῖσαν διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν. κρυβοῦσαν δὲ τὴν τῶν γυναιῶν ἐπίνοιαν τίαραν πρώτην φορέσαι, πρώτην δὲ καὶ ἀναξυρίδας καὶ τὴν τῶν εὐνούχων ὑπουργίαν εὐρεῖν καὶ διὰ βίβλων τὰς ἀποκρίσεις ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ ὑποτάξασα ἔθνη πολεμικωτάτη καὶ ἀνδρειοτάτη ἐν παντὶ ἔργῳ ἐγένετο.

Απόδοση στα νέα Ελληνικά

Ἄτοσσα. Ο Ελλάνικος λέει ότι αυτή, αφού ανατράφηκε από τον πατέρα της, τον Αριάσπη, σαν αγόρι, τον διαδέχθηκε στη βασιλεία. Και προσπαθώντας να αποκρύψει την εικόνα της γυναικείας αδυναμίας, φόρεσε πρώτη τίαρα, πρώτη και παντελόνια, και ανακάλυψε την υπηρεσία των ευνούχων και έδινε τις απαντήσεις με γραπτά. Κι αφού υπέταξε πολλά έθνη, υπήρξε πάρα πολύ μαχητική και γενναία σε κάθε πράξη.

Ελλάνικος ο Λέσβιος

Ο Ελλάνικος (490 π.Χ. – 405 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας λογογράφος ιστορικός, που γεννήθηκε στη Μυτιλήνη και αναφέρεται ότι έζησε 85 χρόνια. Το κύριο έργο του είναι η Αττική ξυγγραφή (Ατθίς), που έχει ως θέμα της την ιστορία των Αθηνών από τους αρχαιότετους χρόνους (683 π.Χ.) μέχρι τις ημέρες του. Αναφέρει ακόμη και τη Ναυμαχία των Αργινουσών (406 π.Χ.). Κατά το Λεξικό της Σούδας, ο Ελλάνικος έζησε ένα μέρος της ζωής του στη Μακεδονική βασιλική αυλή και πέθανε στην απέναντι της Λέσβου μικρασιατική ακτή. Η επίδρασή του στην αθηναϊκή ιστοριογραφία ήταν σημαντική και διήρκεσε μέχρι την εποχή του Ερατοσθένους (3ος αιώνας π.Χ.). Ο Θουκυδίδης αναφέρει τον Ελλάνικο (1.97) και τον κατηγορεί για έλλειψη ακρίβειας στις χρονολογίες. Είναι σημαντικό ωστόσο ότι ο Ελλάνικος διακρίνει ανάμεσα σε ό,τι κατά τη γνώμη του ήταν μυθολογία και στα ιστορικά γεγονότα ενώ προσπάθησε να θέσει και τα θεμέλια μιας επιστημονικής χρονολογήσεως βασισμένος κυρίως στον κατάλογο των ιερειών της Ήρας και λιγότερο σε γενεαλογίες, στους άρχοντες των Αθηνών κλπ. αλλά το υλικό του για κάτι τέτοιο ήταν ανεπαρκές ώστε αναγκαζόταν να καταφεύγει και σε παλιότερες μεθόδους. Ο Ελλάνικος είχε συγγράψει και άλλα τριάντα περίπου έργα, με θέματα τοπικής ιστορίας και γεωγραφίας, μυθολογικά, όπως και καταλόγους ιερειών και νικητών σε πανελλήνιους αθλητικούς αγώνες. Υπερέβη τα στενά τοπικά πλαίσια των παλαιότερων λογογράφων και δεν ήταν ικανοποιημένος με το να επαναλαμβάνει απλώς τις παραδόσεις που είχαν γίνει ευρύτερα αποδεκτές εξαιτίας των έργων των ποιητών. Επειδή ωστόσο απέκλινε από τις παραδοσιακές μεθόδους ιστορικής συγγραφής, ο Ελλάνικος αναφέρεται συχνά από τους ίδιους τους αρχαίους ως «αναξιόπιστος» συγγραφέας. Ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεάς τον ψέγει για το ότι διατάσσει την ιστορία του όχι κατά τη φυσική σύνδεση των γεγονότων, αλλά κατά τη γεωγραφική θέση του έθνους που περιγράφει. Το ύφος του Ελλανίκου, όπως και των παλαιότερων λογογράφων, είναι ξηρό και απότομο. Το έργο του Ελλανίκου περιέχει την αρχαιότερη αναφορά στη μυθική ίδρυση της Ρώμης από τους Τρώες: γράφει ότι ο Αινείας ίδρυσε την πόλη όταν συνόδευε τον Οδυσσέα σε ταξίδια ανά το Λάτιο. Επίσης πίστευε ότι οι Ετρούσκοι σχετιζόταν με τους Πελασγούς. Συνέγραψε και ένα χαμένο σήμερα έργο, το Ατλαντίς ή Ατλαντίας για την κόρη του Άτλαντα, βασισμένο πάνω σε ένα αρχαιότερο ομώνυμο έργο που βρέθηκε σε τεμάχια παπύρου (P.Oxy. 1359. Βλ. Carl Robert: «Eine epische Atlantias», Hermes τόμος 52, σσ. 477-79, 1917).

Ο πρακτικός σκοπός του σχεδιασμού του παντελονιού ήταν η προστασία από τα στοιχεία της φύσης, η μείωση των εκδορών και της τριβής.